

Белая І. С., асистент кафедри землеустрою, геодезії та кадастру ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», аспірант кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Проблема дослідження та її актуальність. В Україні дуже активно відбувається процес децентралізації влади, звільнення держави від невластивих для неї функцій регулювання всіх сторін суспільного життя, становлення громадянського суспільства на засадах розвитку Інституту місцевого самоврядування. Створення у системі національної економіки об'єднаних територіальних громад (ОТГ) як суб'єктів управління муніципального рівня потребує вироблення нових підходів до побудови систем їх менеджменту, що враховуватимуть як зовнішні виклики сучасного глобалізованого висококонкурентного середовища, так і внутрішні детермінанти розвитку. На етапі формування та розвитку ОТГ особливо гостро постає проблематика ідентифікації ресурсних детермінантів їх економічного та соціального розвитку, які в подальшому лежатимуть в основі побудови дієвих механізмів управління наявним ресурсним потенціалом та виробленні інструментів залучення додаткових ресурсів для забезпечення ефективного їх функціонування на засадах раціоналізації ресурсовикористання та ресурсоефективності. Саме тому, особливо значущими постають питання землекористування в умовах децентралізації влади в Україні.

Мета дослідження полягає в науково-методичному обґрунтуванні економічних та соціальних особливостей землекористування в умовах формування об'єднаних територіальних громад.

Предметом дослідження є особливості землекористування в умовах децентралізації влади.

Методи дослідження. У процесі проведення дослідження використано монографічний метод для вивчення і теоретичного узагальнення наукових досліджень щодо землекористування в умовах формування ОТГ; економіко-статистичний метод для обробки статистичних даних сучасного використання земель ОТГ; системний метод було використано для розгляду структурно-функціональної цілісності об'єднаних територіальних громад.

Вихідні дані. Вихідними даними відповідного дослідження виступають наукові доробки із даного питання у вітчизняній і зарубіжній літературі, Інтернет-джерела та нормативно-правові акти, також було проаналізовано статистичні дані

Розвиток сільських та периферійних територій

Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру з використанням вищеперерахованих методів.

Результати дослідження. Одним із основних завдань реформи децентралізації є посилення ролі територіальних громад із наданням їм права самим розпоряджатися землями, котрі перебувають як у межах населених пунктів, так і поза ними. На жаль, в умовах децентралізації влади усе ще неповною мірою враховується як фактичний стан державного й комунального земельних фондів, так і нинішня практика землекористування. Об'єднані територіальні громади повністю усунені від розпорядження земельними ділянками державної власності за межами населених пунктів та позбавлені будь-якого впливу на рішення щодо надання їх у власність та користування [1]. Таким чином, питання успішності економічного та соціального розвитку ОТГ багато в чому залежить від ефективності використання всіх земельних ресурсів, виняткова цінність яких полягає в забезпеченні трьох фундаментальних властивостей: життєзабезпечення (як частина екологічної системи), чинник виробництва (в аграрному секторі, будівництві, гірничорудній промисловості, лісовому господарстві) і цивільний обіг (земельно-майнові відносини). Саме це потребує підходити до проблеми землі більш широко, розібратися з питаннями: що взагалі являє собою земля як ресурс, які її функції, з чого складаються земельні ресурси, як ними управляють сьогодні та що треба зробити, щоб вони дійсно стали матеріальною та фінансовою основою об'єднаної територіальної громади [2].

Підвищення рівня спроможності виконання наданих місцевому самоврядуванню повноважень здійснюється шляхом об'єднання територіальних громад, створення трирівневої системи громада–район–регіон зі збалансованою тріадою: відповідальність – ресурси – повноваження [5]. Виникає необхідність методологічного забезпечення цих процесів, установлення меж нових утворень, закріплення за ними господарської території, що включає площу сільського поселення (поселень), прилеглі сільськогосподарські та інші угіддя (ліси, водойми тощо) з їхніми надрами, місцеві корисні копалини (пісок, глина, крейда, торф та ін.) як соціально-економічну базу розвитку місцевих громад. В умовах децентралізації необхідно вдосконалювати механізми управління земельними ресурсами територіальних громад з метою підвищення ефективності їх використання [6].

Визначено механізм взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з органами виконавчої влади, які реалізують державну політику у сфері земельних відносин, запропоновано та обґрунтовано методичний підхід щодо встановлення мінімального терміну оренди земель сільськогосподарського призначення, що сприятиме підвищенню ефективності використання й охорони земель користувачами; подальшому розвитку системи земельно-орендних відносин з метою забезпечення соціального захисту та інституційних прав землевласників [3].

Розвиток сільських та периферійних територій

Щодо території, для об'єднаної громади постають такі завдання, які забезпечать сталий економічний, соціальний та екологічний розвиток:

- проведення детальної інвентаризації сільськогосподарських земель всіх форм власності та полезахисних насаджень, встановлення власників приватних земельних ділянок, повернення у власність громади привласнених земель сільськогосподарського призначення шляхом самозахоплення;

- територіальне закріплення за сільськими громадами земельних ділянок для громадського випасання худоби, сінокосіння, знешкодження й утилізації відходів, рекреаційних об'єктів тощо, планування протиерозійних і ґрунтоохоронних заходів, встановлення адміністративної відповідальності за стан і використання сільськогосподарських угідь;

- перетворення сільських поселень в агропромислові структури шляхом організації переробки сільськогосподарської продукції на місці виробництва, залучення в сільські території інших виробництв з наданням їм певних преференцій, що забезпечить диверсифіковану зайнятість населення, наявність соціальної інфраструктури, сприятливу структуру аграрного соціуму, оптимальної за часом зайнятості та спектром професій, рівнем доходів і тендерним складом трудових ресурсів сільських громад шляхом організації переробки сільськогосподарської продукції на місці виробництва [4].

Власна імплікація отриманих результатів дослідження. Отже, проведене нами дослідження відображає, що в розглянутих нами наукових працях аналізувалися загальні економічні, екологічні та соціальні закони регулювання земельних відносин, характерні для будь-якої економічної та соціальної сфери, а також закони природи. Також обґрунтовано, що реалізація економічних, соціальних, організаційно-правових та екологічних аспектів є внутрішніми чинниками змісту управління земельними ресурсами, а зовнішніми – є управління сукупністю організаційно-господарських, технічних і нормативно-правових заходів. Таким чином, організаційно-правові, соціально-культурні, екологічні та економічні особливості управління земельними ресурсами, які були реалізовані в попередні роки, сьогодні перешкоджають у вирішенні нагальних проблем ефективного та раціонального землекористування територіальними громадами в умовах децентралізації влади. Тому вважаємо, що велика кількість наукових аспектів щодо регулювання процесу землекористування територіальних громад потребують суттєвого корегування.

Список літературних джерел:

1. Боклаг В. А. Напрями вдосконалення державної політики щодо розвитку земельного ринку в Україні / В. А. Боклаг // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2014. – № 3. – С. 3–7.

Розвиток сільських та периферійних територій

2. Ботезат О. П. Земельні ресурси як об'єкт державного управління / О. П. Ботезат // Держава та регіони. Серія : Державне управління. – 2009. – № 4. – С. 20–23.
3. Добряк Д. С. Еколого-економічні засади реформування землекористування в ринкових умовах / Д. С. Добряк, Д. І. Бабміндра. – К.: Урожай, 2006. – 336 с.
4. Дехтяренко Ю. Ф. Державне управління земельними ресурсами на регіональному рівні / Регіональне управління : підруч. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 516 с.
5. Курильцев Р. М. Концептуальні засади розвитку в Україні сучасної системи управління земельними ресурсами / Р. М. Курильцев // Землевпорядний вісник. – 2013. – № 9. – С. 25–28.
6. Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади / [Примуш Р. Б., Гочачілов К. М., Луцюк В. В. та ін.] ; за заг. ред. В.М. Олуйко. – К. : Ваіте, 2017. – 432 с.

Васильєва О.О., к.ф-м.н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ НА РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ

Анотація. Розглянуті базові принципи та критерії формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального (районного) рівня, розраховані коефіцієнти, що показують стан транспортної доступності населення та сільськогосподарського виробництва областей. Запропоновано при розробці форматів та кількості укрупнених районів областей враховувати рівень забезпеченості транспортом, що сприятиме розвитку як трудового потенціалу сільських територій, так і розвитку аграрної сфери в цілому.

Ключові слова: децентралізація, субрегіональний рівень, аграрна сфера, сільські території, інфраструктура, трудовий потенціал

Проблема дослідження та її актуальність. Низка реформ, що відбуваються нині в Україні, спрямовані на вдосконалення організації влади на місцевому рівні, на розвиток інфраструктури сільської місцевості, сільських територій, формування та ефективного використання трудового потенціалу аграрної сфери з метою її сталого розвитку. Реформування базового рівня системи адміністративно-територіального устрою України шляхом створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) з наданням їм повноважень, що раніше були в компетенції районних органів влади у